

29.10.2020

Asia/2

§ 158 HKL:n talouden osavuositarkastus 1.1. - 30.9.2020

HEL 2020-005318 T 02 02 01

Päätös

Liikenneliikelaitoksen johtokunta päätti merkitä tiedoksi liikenneliikelaitoksen (HKL) osavuositarkastuksen 1.1. – 30.9.2020.

Esittelijä

toimitusjohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Ari Päivärinta, taloussuunnittelupäällikkö, puhelin: 310 78433
ari.paivarinta(a)hel.fi
Ville Lehmuskoski, toimitusjohtaja, puhelin: 310 35091
ville.lehmuskoski(a)hel.fi

Liitteet

1 HKL osavuositarkastus 1-9.2020

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Raportointikauden merkittävimmät tapahtumat

Koronaviruspandemia

Maailmanlaajuinen koronaviruspandemia vaikutti maaliskuusta alkaen merkittävästi myös HKL:n toimintaan. Matkustajamäärät supistuivat normaalitilanteeseen verrattuna keväällä yli 70 % ja HSL:n päätösten mukaisesti keväällä myös metro- ja raitioliikenteen tarjontaa supistettiin. HKL toteutti lukuisia oman henkilöstön ja matkustajien terveyttä varmistavia toimenpiteitä. THL:n kehotuksesta HKL myös aikaisti kaupunkipyöräpalvelun kauden aloitusta. Koronaan liittyvää toimintaa johdettiin kevätkaudella päivittäin ja myöhemmin viikoittain pidettävissä kokouksissa. Syyskaudelle metrolinjojen ruuhkaliikenteen operointiaikoja laajennettiin 3,5 tunnilla, jotta metrossa olisi mahdollisimman hyvät edellytykset matkustaa riittävän etäällä toisista matkustajista. Syksyllä metron ja raitioliikenteen matkustajamäärät ovat mm. etätyön mittavas-

ta lisääntymisestä johtuen arkisin noin 40 % normaalia vuotta alemmalla tasolla. Matkustajamäärien väheneminen aiheuttaa merkittävää epävarmuutta myös joukkoliikenteen pidemmän aikavälin kehittymisnäky-miin.

HKL:n tavoiteohjelman kehittämisohjelmat

Helsingin kaupunkistrategia 2017-2021 hyväksyttiin 27.9.2017 kaupunginvaltuustossa. Joukkoliikenteen pitkän aikajänteen kehittämisenäkö-mien kannalta olennaisia ovat mm. tavoitteet kestävä liikunnan edistämiseksi sekä linjaukset Vihdintien ja Tuusulanväylän kaupunkibu-levardien ja Malmin raitiotien suunnittelusta. HKL:n valintoja suuntaa myös Helsingin kaupungin tavoite edistyksellisyydestä digitalisaation hyödyntämisessä.

Helsingin kaupunkistrategian lisäksi HKL:n tavoiteohjelma vuosille 2016-2024 luo perustaa HKL:n toiminnan kehittämiseksi. Tavoiteohjel-massa määritellään HKL:n strategiset tavoitteet ja näitä toteuttavat toi-menpidekokonaisuudet eli kehitysohjelmat. Voimakkaimmin toimintaa ohjaavina kehitysohjelmina ovat vuonna 2020 olleet henkilöstöohjelma, turvallisuuden kehitysohjelma, operatiivisen tehokkuuden kehitysohjel-ma sekä omaisuudenhallinnan kehitysohjelma. Vuoden 2020 loppupuol-ella on edelleen tarkoitus käynnistää tavoiteohjelman päivitys, jotta ta-voiteohjelma yhä paremmin vastaisi toimintaympäristön muuttuneisiin haasteisiin.

Raitioliikenteen liikennöintisopimus

HKL:n johtokunta jätti kokouksessaan 13.9.2018 HSL:lle tarjoutumisen Raide-Jokerin ja kantakaupungin raitioliikenteen liikennöinnistä. Tarjou-tumisessa HKL esitti raitioliikenteen operoinnin hintaa nykytasosta edelleen alennettavan, mikä perustuu HKL:n vahvaan työhön kustan-nustehokkuuden kehittämiseksi. Raitioliikenne on HKL:n pitkäjänteen tuottavuuskehitystyön johdosta jo nykyisin 15 % 1990-luvun puolivälin kustannustasoa edullisempaa, kun esimerkiksi vertailukohtana bussiliik-enteen kustannustaso on samassa ajassa kilpailutuksen myötä alen-tunut noin 10 %. HSL:n hallitus päätti toukokuussa 2020 käynnistää neuvottelut HKL:n kanssa Raide-Jokerin liikennöinnin käynnistämiseksi ja kantakaupungin raitioliikenteen sopimuksen jatkamisesta. Neuvotte-lut ovat edenneet sujuvasti ja yhteisenä tavoitteena nähdään Raide-Jokerin liikennettä koskevien neuvottelujen valmistuminen vuoden 2020 loppuun mennessä ja kantakaupungin raitioliikennettä koskien vuonna 2021.

HKL:n hallintomalliselvitys

Kansliapäällikön asettama HKL:n hallintomuotoselvitystyö päättyi vuonna 2019 esittämään HKL:n yhtiöittämistä yhtenä kokonaisuutena. Kokonaisvaltaisena infra, kalustosta ja liikenteestä vastaavana yhtiönä HKL voi tuottaa yhteiskunnalle mahdollisimman suuren arvon mm. eri toimintojen välisiä synergioita hyödyntäen. Yhtiömuodossa HKL pystyisi myös palvelemaan kaupunkiraideliikenteen seudullistumisen tarpeita paremmin. Metro ulottuu jo Espooseen, Raide-Jokeri tuo Espooseen ratikan ja Vantaalla on suunnitelma raitiolinjan toteuttamisesta Vantaalle vuodeksi 2028. Mahdollisen yhtiöittämisen valmistelu on vuonna 2020 edennyt kaupunginkanslian ja HKL:n yhteistyössä mm. henkilöstöasioita, investointiprosessia, kaupungin ja HKL:n välisiä vuokrasopimuksia sekä taloudellisia mallinnuksia koskien. Myös Espoon ja Vantaan kanssa yhteistyössä tehdyt seudulliset raitiotie- ja metroselvitykset valmistuivat alkuvuonna ja näiden jatkona valmistui syyskuussa seudullisen kaupunkiraideliikenneyhtiön hallintomallia arvioiva työ. Helsinki on tältä pohjalta valmistelemassa naapurikaupungeille ehdotusta aiempaa syvemmästä kaupunkiraideliikenneyhteistyöstä. Päätöksen mahdollisesta HKL:n yhtiöittämisestä tekee kaupunginvaltuusto. Yhtiö voisi aloittaa toimintansa aikaisintaan vuonna 2021. Mahdollisesta seudullisesta yhtiöstä päättäisivät Helsinki, Espoo ja Vantaa ja toteutuessaan se voisi aloittaa 2020-luvun ensimmäisellä puoliskolla.

Länsimetro

HKL on yhteistyössä Länsimetro Oy:n kanssa kehittänyt toimintamalleja länsimetron infran hallinnan hoitamiseksi niin yhteiskunnan kuin infran omistajan kannalta mahdollisimman hyvin palvelevasti. HKL hoitaa länsimetron infrastruktuurin kunnossapitoa ja huoltoa Länsimetro Oy:n kanssa tehdyn vuodelle 2020 päivitetyn yhteistyösopimuksen perusteella. Lähtökohtana yhteistyössä on, että kantametron ja länsimetron infra muodostavat yhden pääkaupunkiseudun metrojärjestelmäkokoisuuden, jota kunnossapidetään ja huolletaan yhtenä kokonaisuutena. HKL ja Länsimetro Oy seuraavat sopimuksen toteutumista yhteisesti sovitun mittariston avulla. Mittaristo osoitti HKL:n onnistuneen tehtävissään vuoden 2020 aikana hyvin.

Raide-Jokeri

Raide-Jokerin infrahankkeen toteutus eteni kesän aikana suotuisasti. Koronapandemialla ei ole ollut vaikutuksia Raide-Jokerin rakennustöiden aikatauluun. Ennusteen mukaan ollaan pysymässä myös hanke-suunnitelman mukaisessa kustannusarviossa. Rakentaminen oli kesäkaudella käynnissä lähes koko 25 km pitkän linjan pituudella. Merkittävien riskien projektille on Patterimäen metsässä raitiotietunnelia varten tarvittavista puidenkaadoista tehty valitus. Uudenmaan ELY-keskus myönsi 9.7.2020 luvan poiketa luonnonsuojelulain mukaisesta liito-

oravan suojelusta Patterimäen puistossa Raide-Jokeri-pikaraitiotien rakentamisalueella. ELY-keskuksen päätöksestä valitettiin elokuussa ja asian käsittely on kesken hallinto-oikeudessa. Patterimäen tilanne voi aiheuttaa viipeen koko hankkeen valmistumiselle ja siten merkittäviäkin lisäkustannuksia. Hankkeella varaudutaan erilaisiin vaihtoehtoisiin etenemistapoihin ja kiirehtimistöimiin, jotta aikatauluviipeet ja lisäkustannukset voidaan pitää mahdollisimman vähäisinä.

Muut hankkeet ja päätökset

Raide-Jokerin varikon rakentaminen on edennyt hyvin. Raitiovarikon alta siirretty bussivarikko aloitti toimintansa Metrovarikonkujalla ja vanha bussikorjaamo rakennus purettiin. Raide-Jokerin vaunukalustoprojektin ensimmäisen vaunun toimitus Helsinkiin on viivästynyt koronapandemian aiheuttamien komponenttisaatavuusongelmien vuoksi. Ensimmäisen vaunun toimitus on silti tarkoitus tapahtua vuoden 2020 puolella. Kalustovalmistaja Skoda/Transtechin mukaan ensimmäisen vaunun viivästys ei vaikuta kokonaistoimituksen aikatauluun.

Kruunusillat-hanke on jaettu kahteen osaprojektiin (siltaurakka ja allianssiosuus). Siltaurakan suunnitelmat ovat valmistuneet ja niiden osalta varaudutaan urakkakilpailutuksen käynnistämiseen keväällä 2021. Raitiotien allianssin kehitysvaihe 2 (suunnitteluvaihe) käynnistyi keväällä ja jatkuu vuoden 2021 alkupuolelle. Korona-pandemia on hidastanut suunnittelun käynnistymistä ja estänyt mm. bigroom –toiminnan. Kehitysvaiheen osalta pyritään silti alkuperäiseen aikatauluun, jossa kehitysvaihe päättyisi samanaikaisesti siltaurakan kilpailutuksen kanssa.

Kalasadaman raitiotiehankeen allianssin kehitysvaihe käynnistyi kesäkuussa 2020. Tätäkin hanketta on hidastanut koronapandemian vuoksi rajoitettu big room -työskentely. Lisäksi kaupungin rahoituksen epävarmuus hankkeen osalta on aiheuttanut hankkeella ylimääräistä työtä.

Ruskeasuon raitiovaunuvarikon toteutuksen osalta HKL on käynyt neuvotteluja HSL:n kanssa liittyen varikkojen kustannusten takaamiseen liikenteen tilaajan toimesta. Hankkeen urakkahankinta jatkui neuvottelumenettelynä neljän eri tarjoavan konsortion kanssa. Samalla valmistauduttiin bussivarikon väistötilojen toteuttamiseen, jossa neuvotteluja käydään mm. Postin kanssa väistötilojen vuokraamiseksi. Koskelan varikon kehittäminen eteni kesän ja syksyn aikana HKL:n tarkentaessa omia suunnitelmiaan varikon käytöstä ja tarpeista.

HKL on käynyt aktiivisesti neuvotteluja Variotram –raitiovaunujen myynnistä yhdessä Bombardier Transportationin ja saksalaisen SIM –yhtiön kanssa. Vaunuihin on Saksassa suunniteltu mahdollisuus muuttaa niiden telien raideleveys normaaliraidelevyteen (1435 mm), mikä

mahdollistaa niiden käyttämisen nykyistä useamman eri kaupungin raitiotieverkolla. Riippumatta vaunujen myynnin onnistumisesta HKL:n taloudellinen asema on turvattu aiemmin tehdyn sovintosopimuksen perusteella.

HKL allekirjoitti tammikuussa 2020 sopimuksen viiden M300-metrojunan toimittamisesta Helsinkiin espanjalaisen CAF:n kanssa. Junat toimitetaan kesällä 2022 ennen Länsimetron toisen vaiheen (Matinkylä-Kivenlahti) valmistumista. Kesän aikana valmistuivat ensimmäiset peruskorjatut M100-metrojunat, joiden käyttö matkustajaliikenteessä alkoi syksyllä.

Metron kapasiteetin lisäämistä koskeva HKL:n, Länsimetro Oy:n, Espoon kaupungin ja HSL:n yhteinen hanke jatkui yleissuunnitelman laatimisella. Yleissuunnitelman on tarkoitus valmistua loppuvuoden aikana ja edelleen käsitellä päätöksentekoeleimissä alkuvuonna 2021.

Helsingin käräjäoikeus antoi maaliskuun lopussa välipäätöksen metron automatisointia koskevien sopimusten purkua koskevassa asiassa. Päätöksen mukaan HKL:llä oli oikeus purkaa sopimukset Siemensin kanssa metrovarikon laajennusosan automatisointisopimusta lukuun ottamatta. Käräjäoikeuden näkemyksen mukaan automatisointiprojektin viivästykset johtuivat Siemensin vastuulla olevista syistä. Päätös osataan vahvisti, että sopimusten purku vuonna 2015 tehtiin oikean arvioon pohjautuen. Käräjäoikeus jatkaa seuraavaksi taloudellisten vaatimusten käsittelyä niin, että päätös saataneen vuonna 2021.

HKL:n organisaation kehittämistä valmisteltiin alkuvuonna liittyen omaisuudenhallinta- ja rakennuttamistehtäviin, infran kunnossapitoon ja liikennöinnin esihenkilötyöhön. Organisaatiomuutokset astuivat voimaan syksyllä. Yksikkötason muutoksena infra- ja kalustoyksikkö korvattiin omaisuudenhallinta- ja suuret kaupunkiraidehankkeet -yksiköillä. Suuret kaupunkiraidehankkeet –yksikön johtajan tehtävään siirtyi syyskuun alussa hoitamaan aiempi infra- ja kalustoyksikön johtaja Artturi Lähde-tie ja omaisuudenhallintayksikön johtajaksi valittiin ulkoisen haun perusteella Antti Nousiainen.

Syksyllä vahvistettiin HKL:n vastuullisuusperiaatteet, jotka ohjaavat kaikkea toimintaamme ja koko henkilöstöämme. Noudatamme kaikkia toimintaamme säänteleviä lakeja, asetuksia ja määräyksiä sekä kansainvälisiä ihmisoikeuksiin ja työelämän oikeuksiin liittyviä periaatteita. Haluamme kuitenkin kuulua alan vastuullisimpien toimijoiden joukkoon, minkä johdosta olemme asettaneet itsellemme minimivaatimukset ylittävät tavoitteet vastuullisuusperiaatteissamme. Vaadimme vastuullista ja läpinäkyvää toimintaa myös alihankkijoiltamme, urakoitsijoiltamme ja muilta kumppaneiltamme.

Suoritteet

HKL:n tuottamassa raitio-, metro- ja lauttaliikenteessä tehtiin yhteensä 73,9 milj. matkaa tammi-syyskuussa. Raitioliikenteessä matkoja tehtiin 34 % ja metroluikenteessä 32 % edellisvuotta vähemmän.

Maaliskuusta alkaen korona on vaikuttanut matkustajamääriin. Koronan alussa matkustajamäärät putosivat huomattavasti, noin 70 %:lla. Syyskuussa matkustajia oli 35-40 % edellisvuoden syyskuuta vähemmän.

HSL on sopeuttanut raitio- ja metroluikenteen tarjontaa matkustajamäärien laskun takia ja sopeutus on vaikuttanut maalisi-syyskuun liikennesuoritteisiin.

Koko vuoden ennuste on, että raitioliikenteessä linjakilometrejä toteutuu noin 7 % budjetissa suunniteltua vähemmän ja metroluikenteessä noin 4 % budjetoitua vähemmän.

Talousarvion sitovat tavoitteet

Liikennelaitoksen ennustetaan saavuttavan vuonna 2020 sitovista tavoitteista neljä (4) viidestä (5). Laitoksen sitovista tavoitteista raitio- ja metroluikenteen liikennöinnin luotettavuuden ennakoidaan toteutuvan tavoitteen mukaisesti. Liikenteen luotettavuusennusteessa oletetaan, että koronapandemian tuomassa poikkeustilanteessa ajetaan harvennettua liikennettä. Tähän pystytään vastaamaan, jos kuljettajien poissaolotilanne ei oleellisesti huonone mahdollisessa pandemian pahemmassa tilanteessa.

Asiakastytyväisyyden ennusteessa oletetaan, että ennen koronapandemiaa tehdyn tutkimuksen tulokset näyttävät pysyvän suunnan, jossa metromatkustajien luottamus olisi palautunut länsimetron avaamista edeltäneelle tasolle. Pandemian vaikutuksesta asiakastytyväisyyteen ei ole käytettävissä tutkimustietoa. Tyytyväisyys korreloi kuitenkin luotettavuuden kanssa, joten voimme perustellusti ennustaa tavoitteiden täyttyvän.

Tilikauden tulos on jäämässä budjetoidusta. Tällä hetkellä arvioidaan, että koronatilanne vaikuttaa runsaat 3 milj. euroa HKL:n tulokseen erityisesti mainos- ja vuokratulomenetyksien kautta. HKL on kuitenkin pystynyt sopeuttamaan toimintamenojaan ja koko vuoden tulosennuste on noin 1,3 milj. euroa budjettia huonompi tällä hetkellä.

Henkilöstö

29.10.2020

Asia/2

HKL:n henkilöstömäärä oli 1 276 henkilöä 30.9.2020 (30.9.2019: 1 262). Vuoden 2019 lopussa henkilöstömäärä oli 1 253. Keskimäärin tammi-syyskuussa henkilöitä oli 1 288, kun vastaavalla kaudella vuonna 2019 henkilöitä oli keskimäärin 1 285.

Käyttötalous

Koko vuoden liikevaihtoennuste on 213,6 milj. euroa eli 9,0 milj. euroa vähemmän kuin tulosbudjetissa. Liikennöintikorvaustuloja on kertymässä 3,6 milj. euroa budjetoitua vähemmän. HSL sopeutti liikenteen tarjontaa maalís-heinäkuun osalta matkustajamäärien vähentyessä koronatilanteen takia. Myös syysliikenteen suoritelmäärät jäävät budjetissa suunnitellusta tasosta.

HKL:n saama kaupungin tuki on jäämässä budjetoidusta tasosta 2,2 milj. euroa. Syynä on Länsimetro Oy:n vastikkeet, joita korvataan kaupungin tuen kautta. Vastikkeet jäävät budjetoidusta tasosta.

HSL:ltä veloitettavia infrakorvauksia ennustetaan toteutuvan 3,0 milj. euroa budjetoitua vähemmän.

Liiketoiminnan muut tuotot ovat ennusteessa 18,2 milj. euroa eli 2,7 milj. euroa budjetoitua vähemmän. HKL:n saamat mainos- ja vuokratulot ovat jäämässä selvästi budjetoidusta koronan takia. Mainostuloja on toteutumassa 2,2 milj. euroa budjetoitua vähemmän.

Menoissa koronan takia esimerkiksi liikennöinnin sähkömenoja, kuljettajille maksettavia lisiä ja asiantuntijapalveluiden ostoja on toteutumassa budjetoitua vähemmän. Myös uusien kuljettajien koulutukset on peruttu syksyltä 2020 kuljettajamäärän sopeuttamiseksi vähenevään liikennetarjontaan.

Liiketoiminnan muut kulut ovat ennusteessa 26,0 milj. euroa eli 2,4 milj. euroa budjettia vähemmän. Länsimetro Oy:lle maksettavia yhtiövastikkeita tullaan maksamaan budjetissa ennakoitua vähemmän.

HKL:n tilikauden tulosenuste ennen varauksia on 2,5 (TB20: 3,7) milj. euroa.

Investoinnit

HKL:n investointiennuste on 177,9 milj. euroa. HKL:n tulosbudjetin investoinnit olivat 200,1 milj. euroa.

Suurimmat investoinnit ovat Raide-Jokerin infra 88,2 milj. euroa ja Raide-Jokerin varikkoinvestointi on 18,5 milj. euroa. Muita suurempia investointeja ovat Kalasataman raitiotien suunnittelu, Kruunusiltojen rai-

29.10.2020

Asia/2

tiotien suunnittelu, uusien metrovaunujen maksut ja Telakkarannan raitiotie.

Esittelijä

toimitusjohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Ari Päivärinta, taloussuunnittelupäällikkö, puhelin: 310 78433
ari.paivarinta(a)hel.fi
Ville Lehmuskoski, toimitusjohtaja, puhelin: 310 35091
ville.lehmuskoski(a)hel.fi

Liitteet

1 HKL osavuosisikatsaus 1-9.2020

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Liikenneliikelaitoksen johtokunta 21.08.2020 § 120

HEL 2020-005318 T 02 02 01

Päätös

Liikenneliikelaitoksen (HKL) johtokunta päätti merkitä tiedoksi HKL:n osavuosisikatsauksen 1.1. – 30.6.2020.

30.04.2020 Ehdotuksen mukaan

Esittelijä

toimitusjohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Ari Päivärinta, taloussuunnittelupäällikkö, puhelin: 310 78433
ari.paivarinta(a)hel.fi
Ville Lehmuskoski, toimitusjohtaja, puhelin: 310 35091
ville.lehmuskoski(a)hel.fi